

LIMPOPO
PROVINCIAL GOVERNMENT
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

DEPARTMENT OF
EDUCATION

**NASIONAAL
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 10

**BESIGHEIDSTUDIES
KWARTAAL 3
PROJEK
06 AUGUSTUS 2025
MERKGIDS**

PUNTE: 50

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 7 bladsye, insluitend die voorblad.

VRAAG1 KREATIEWE DENKE EN PROBLEEMOPLOSSING

1.1 Probleemoplossingsiklus/stappe

- Identifiseer die probleem
- Formuleer 'n strategie✓✓
- Kies die beste oplossing/strategie✓
- Ken die hulpbronne toe✓✓
- Implementeer die strategie✓
- Monitor die probleemoplossing ✓✓
- Evalueer die probleemoplossingsproses✓✓
- Enige relevante antwoord met betrekking tot die probleemoplossingstappe/siklus

LET WEL: Merk slegs die eerste DRIE Maks (6)

1.2 Die betekenis van probleemoplossing

- Probleemoplossing is die vermoë om te soek✓ en inligting met betrekking tot die probleem te vind ✓
- Dit is 'n proses om die probleem te identifiseer en te analiseer✓ en met oplossings vorendag te kom. ✓
- Enige relevante antwoord met betrekking tot die betekenis van kreatiewe denke Max (4)

1.3. SCENARIO

1.3.1 Delphi-tegniek ✓✓

Motivering

Elke kenner word gevra om hul insigte oor die moontlike oorsake van die diensgehalteprobleme onafhanklik en anoniem deur middel van 'n reeks vraelyste in te dien.✓

Elke kenner word gevra om hul insigte oor die moontlike oorsake van die diensgehalteprobleme onafhanklik en anoniem deur middel van 'n reeks vraelyste in te dien.✓

Maks (4)

1.3.2.1 Nominale Groep

Toepassing van die nominale Groeptegniek✓✓

- Die groep word verdeel in 'n kleiner groepie van 5 of 6 mense om die tafel.
- Die probleem word duidelik gedefinieer.✓
- Elke individu dink stilweg aan soveel idees as moontlik en skryf dit neer✓
- Een vir een gee elke persoon in die groep een van hul oplossings en iemand skryf dit almal op 'n groot vel papier neer.✓
- Almal gee 'n tweede oplossing, en so aan totdat alle moontlike oplossings aangeteken is.✓
- Niemand word toegelaat om te kritiseer nie, maar deelnemers mag vrae vra om die voorgestelde oplossing duideliker te verstaan.✓
- Elke persoon lees deur al die voorstelle en beoordeel anoniem

hulle gee die hoogste punte vir die beste oplossing, tot die laagste punt vir die een waarvan hulle die minste hou.✓

- Die graderings word versamel, en die punte word versamel en bereken.✓
- Die groep kry die resultate van watter idee die meeste punte, die tweede meeste punte, ensovoorts ontvang het.✓
- Elke groep bied die oplossing aan wat volgens die stemme as die beste beskou is.✓
- Enige relevante antwoord met betrekking tot die toepassing van die nominale groep.

Benoeming van die tegniek: (2)

Verduideliking: (1)

Maks: (3)

1.3.2.1 Dinkskrumms ✓✓

Toepassing van dinkskrumms

- Die probleem moet duidelik gedefinieer word. ✓
- Mense in die groep stel idees en oplossings lukraak voor. ✓
- Alle idees moet op 'n flipkaart geskryf word ✓
- Die fasiliteerder moet almal aanmoedig om deel te neem en verseker dat niemand kritiseer enige voorstelle nie. ✓
- Wanneer die tyd om is/niemand het meer idees nie, die lakens met Voorstelle word rond in die kamer gehang. ✓
- Soortgelyke idees word saamgegroepeer met behulp van gekleurde penne. ✓
- Die groep evalueer die idees en gradeer hulle volgens hoe suksesvol hulle is. hulle dink elke idee sal wees. ✓
- 'n Aksieplan word bespreek ✓om die beste idees in die praktyk te bring. ✓
- Enige relevante antwoord met betrekking tot die toepassing van dinkskrumms.

Benoeming van die tegniek: (2)

Verduideliking: (1)

Maks: (3)

1.3.2.2 Kragveldontleding✓✓

Toepassing

Opsie 1

- Verandering moet effektief aan werknemers gekommunikeer word. ✓
- Stop alle veranderinge vir 'n rukkie totdat behoorlike kommunikasie plaasgevind het ✓
- Verduidelik die redes en voordele van die veranderinge aan alle personeel. ✓
- Maak seker dat almal verstaan hoe die verandering hulle sal beïnvloed.
- Verseker dat alle vrae effektief hanteer word ✓
- Moenie enige verdere veranderinge in die organisasie vir 'n rukkie aanbring sodat dit kan stabiliseer en werknemers aan die veranderinge gewoond kan raak. ✓
- Enige relevante antwoord met betrekking tot die toepassing van die kragveld

Opsie 2

- Die besigheid moet die huidige situasie en die verlangde situasie beskryf. ✓

- Skryf 'n plan/voorstel vir verandering in die middel. ✓
- Lys al die kragte wat verandering dryf (positief) en weerstaan (negatief) ✓
- Lys alle kragte ter ondersteuning van die verandering in een kolom. ✓
- Ken 'n telling toe vir elkeen, van 1 (swak) tot 5 (sterk). ✓
- Bepaal of verandering lewensvatbaar is. Indien nie, kyk watter weerstandskragte beïnvloed/versag/vermy kan word om die verandering moontlik te maak. ✓
- Indien wel, vind maniere om die kragte vir verandering te verhoog en die kragte teen verandering te verminder. ✓
- Gebaseer op hierdie uitkoms, bedink 'n strategie om die weerstandskragte te verminder en te verseker dat die veranderinge aangebring kan word. ✓
- Enige relevante antwoord met betrekking tot die toepassing van kragveldanalise.

Benoeming van die tegniek: (2)

Verduideliking: (1)

Maks: (3)

1.3.2.3 Leë Stool ✓✓

Toepassing van Leë Stool

- Een persoon sit voor 'n leë stoel en verbeel hom dat iemand hy/sy respekteer sit in die geselstoel. ✓
- Verduidelik die probleem hardop aan hulle in detail. ✓
- Beskryf al die hoeke van die probleem ✓
- Vertel hulle wat jy dink die moontlike oplossings is en hoe jy dink elkeen van die oplossings sal uitwerk. ✓
- Enige relevante antwoord met betrekking tot die toepassing van 'n leë stoel.

Benoeming van die tegniek:

(2)

Verduideliking: (1)

Maks: (3)

1.3.2.4 Denkaarte ✓✓

Toepassing van breinkaarte

- Besluit oor die sentrale probleem of onderwerp ✓
- Vind 'n woord/prent wat die probleem/onderwerp vasvang ✓
- Breek die sentrale tema op in hoofidees/punte. ✓
- Plaas hierdie punte op die hooftakke ✓
- Breek die idees verder op in subpunte ✓
- Gebruik kleur en vorms om idees logies te sorteer. ✓
- Gebruik min woorde ✓ waar moontlik. ✓
- Enige relevante antwoord met betrekking tot die toepassing van breinkartering.

Benoeming van die tegniek: (2)

Verduideliking: (1)

Maks: (3)

1.3.2.5 SKAMPEL ✓✓

Toepassing van SCAMPER

- Vervanging: Vervang 'n deel van die probleem✓ met iets nuuts ✓
- Kombineer (meng): Rangskik dele van 'n probleem✓ op 'n kreatiewe manier om die probleem uit te skakel✓
- Aanpas: Kyk na bestaande oplossings en pas hulle aan om die huidige probleem op te los.
- Wysig, oordryf die probleem✓ en kyk of dit aangepas kan word om die hele probleem op te los✓
- Vir ander gebruik gebruik: Gebruik 'n deel van die probleem vir iets anders
- Elimineer: Raak ontslae van sommige dele✓ van die probleem ✓
- Herrangskik: Skuif die idee rond en herrangskik ✓ sodat dit anders gesien kan word.
- Enige relevante antwoord met betrekking tot die toepassing van SCAMPER.

Benoeming van die tegniek:
(2)

Verduideliking: (1)

Maks: (3)

Maks (6)

1.4 Maniere waarop besighede kreatiewe denke kan gebruik om entrepreneuriese ondernemings te genereer geleenthede

- Suksesvolle entrepreneurs gebruik kreatiewe denke ✓ om met nuwe produkte/dienste te kom. ✓
- Hulle skep 'n nuwe mark. ✓ vir hul produkte wat nog nooit tevore bestaan het nie. ✓
- Kreatiewe denke kan toegepas word om produkte voortdurend te verbeter. ✓ en om voor die kompetisie te bly. ✓
- Ontwerp omgewings ✓ wat kreatiewe denke stimuleer. ✓
- Enige ander relevante antwoord met betrekking tot maniere waarop besighede kreatiewe denke kan gebruik om entrepreneuriese geleenthede te genereer.

Maks

(6)

1.5. Verskille tussen besluitneming en probleemoplossing

BESLUITNEMING	PROBLEEMOPLOSSING
Dikwels gedoen ✓ deur een persoon of senior bestuur ✓	Uitgevoer✓ deur 'n groep mense ✓
Bestaande alternatiewe✓ word oorweeg en die beste oplossing vir 'n probleem word gekies. ✓	Moedig kreatiewe denke aan ✓aangesien dit daarop gemik is om 'n nuwe oplossing vir 'n probleem te vind. ✓
Dit vorm nie deel van die probleemoplossing nie✓ aangesien besluite vir elke stap van die besigheidsproses geneem moet word. ✓	Innoverende oplossings word gegeneer, geïmplementeer en geëvalueer.✓

Enige relevante antwoord met betrekking tot die betekenis van besluitneming	Enige relevante antwoord met betrekking tot die betekenis van probleemoplossing
Submaks (2)	Submaks (2)

LET 1. Die antwoord hoef nie in tabelformaat te wees nie.

**W
E
L
:**

- 2. Die verskil hoef nie te skakel nie, maar moet duidelik wees.**
- 3. Ken 'n maksimum van TWEE (2) punte toe indien die verskil is nie duidelik nie/Merk óf besluitneming óf probleemoplossing**

Maks (8)

1.6 Voordele/voordele van kreatiewe denke in die werkplek.

- Kreatiewe denke verbeter kwaliteit✓ oplossings vir besigheidso oplossings. ✓
- Produkte en dienste ✓kan kreatief bemark word. ✓
- Stimuleer winsgewende nuwe idees vir produkte/bemarkingsveldtogte en
- openbare betrekkinge. ✓
- Bestuurders kan strategieë✓ vir die besigheid bedink. ✓
- Werknemers kan vir hulself dink✓ en met kreatiewe oplossings vorendag kom. ✓
- Motiveer werknemers en verbeter hul vaardighede ✓ wat lei tot 'n gelukkige krag. ✓
- Verbeter produktiwiteit✓ en verminder vrywillige personeelomset. ✓
- Kreatiewe skakelstrategie✓ kan ontwerp en geïmplementeer word. ✓
- Help besighede om te reageer op die bedreigings van mededinging ✓en om te bly
- leiers in die veld. ✓
- Help besighede om hul kliënte✓ van die beste moontlike produkte of dienste, wat kliënteloyaliteit bevorder. ✓
- Lei tot die ontwikkeling van beter produksiemetodes✓ om koste te bespaar. ✓
- Laat besighede toe om hul reeks dienste uit te brei✓ soos om beter dienste aan te bied
- kliëntediens of kredietfasiliteite. ✓
- Nuwe produkte/dienste kan ontwerp word✓ om aan die behoeftes van kliënte te voldoen. ✓
- Bestuurders kan personeel motiveer en bestuur✓ op kreatiewe maniere om die beste te kry
- van hulle. ✓
- Enige ander relevante antwoord met betrekking tot die voordele/voordele van kreatiewe
- denke in die werkplek.

Maks(6)

[36]

VRAAG 2 BESIGHEIDSGELEENTHEID EN VERWANTE FAKTORE

2.1 Betekenis van sakegeleentheid

- 'n Besigheidsgeleentheid is 'n idee vir 'n produk/diens ✓wat sal voldoen aan

- behoefte/begeerte, en wat verkoop of verhuur kan word om 'n inkomste te verdien. ✓
- Entrepreneur moet voortdurend op die uitkyk wees✓ vir nuwe besigheid geleenthede om mededingend te wees. ✓
  - Dit is 'n idee wat omskep kan word✓ in 'n lewensvatbare, inkomste-genererende besigheid. ✓
  - Elke behoefte en begeerte✓ is 'n moontlike sakegeleentheid. ✓
  - Dit is 'n gaping in die mark wanneer mense se behoeftes en begeertes on vervuld is. ✓
  - Enige relevante antwoord met betrekking tot die betekenis van sakegeleentheid

Maks (4)

2.2. “Bou-jou-eie-smoothie of laat studente hul eie smoothie skep ✓✓ Maks (2)

2.3 Die belangrikheid van die assessering van behoeftes en begeertes in die identifisering van 'n besigheid geleentheid

- Behoeftes en begeertes is die sleutel tot suksesvolle sakegeleenthede.✓✓
- 'n Entrepreneur moet 'n begeerte vir die produk skep deur middel van 'n goed ontwerpde advertensie- en bemarkingsveldtog.✓✓
- Wanneer mense behoeftes of begeertes het wat nie vervul word nie, dan is daar 'n sakegeleentheid word aangebied om daardie behoeftes en begeertes te vervul.✓✓
- Enige ander relevante antwoord het betrekking op die belangrikheid van die assessering van behoeftes en begeertes in die identifisering van sakegeleenthede.✓✓ Maks (4)

2.3 Maniere waarop kreatiewe sakegeleenthede realisties geïmplementeer kan word.

- Mense moet bereid wees om genoeg vir die produk te betaal om die produksiekoste te dek. ✓✓
- Daar moet 'n vraag na die produk/diens wees ✓✓
- Stel die nuwe produk aan die verbruikers bekend en onderrig hulle oor hoe dit vir hulle nuttig kan wees. ✓✓
- Die entrepreneur moet eers 'n sakegeleentheid identifiseer om te implementeer ✓✓
- Ontwikkel 'n realistiese plan ✓✓
- Beplan die aktiwiteite wat uitgevoer moet word met redelike sperdatums en hulpbronne ✓✓
- Mense in die besigheid moet ook geïdentifiseer word en take en aktiwiteite van die plan gegee word✓✓
- Die entrepreneur moet die werkers motiveer om die plan te implementeer ✓✓
- Stel beheermaatreëls in plek om te verseker dat werkers die plan implementeer. ✓✓
- Enige relevante antwoord met betrekking tot maniere waarop kreatiewe sakegeleenthede realisties geïmplementeer kan word.

Maks (4)
[14]

TOTALE PUNTE:

[50]